

Økokrims vurdering av økt korrupsjonsrisiko i forsvarssektoren

Økokrim ønsker med dette notatet å rette oppmerksomhet mot en forhøyet korrupsjonsrisiko knyttet til den pågående opptrappingen av forsvarsrelaterte bevilgninger og anskaffelser.

Innledning

Formålet med dette notatet er å gjøre rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven oppmerksomme på risikoforhold som kan ha betydning for deres arbeid med kundetiltak, løpende oppfølging og rapportering av mistenkelige forhold.

Økokrim vil understreke at vårt anliggende utelukkende er å bidra til at midlene som nå forvaltes brukes effektivt og etter hensikten. Ressursene skal bidra til å styrke forsvarsevnen. Dersom midler går tapt gjennom korrupsjon eller ineffektive anskaffelser, kan dette redusere effekten av innsatsen og i ytterste konsekvens svekke forsvarsevnen.

Økt oppmerksomhet hos rapporteringspliktige er et viktig forebyggende tiltak for å redusere risikoen for økonomisk kriminalitet i denne sektoren.

Internasjonale og nasjonale erfaringer viser at offentlige anskaffelser er særlig utsatt for korrupsjon,¹ og at risikoen øker i situasjoner hvor store midler skal forvaltes under tidspress.² Korrupsjonsfaren anses særlig til stede der privat og offentlig sektor møtes, som i offentlige anbudskonkurranser.³

Bakgrunn

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa har ført til en betydelig opptrapping av forsvarsutgiftene i Norge. Regjeringen har lagt opp til en samlet forsvarsramme på over 1700 milliarder kroner for perioden 2025–2036.⁴ Parallelt gir Norge omfattende sivil og militær støtte til Ukraina som følge av Russlands angrepskrig.

Distribusjonskode	Åpen
Distribusjon	Rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven, Forsvarsdepartementet, Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening (FSi)
Dato ferdigstilt	20.04.2025
Info cut off	20.04.2025
Kontaktpunkt	E-post: fiu.okokrim@politiet.no
Antall sider	4

¹ World Peace Foundation, Tracking Corruption in the Arms Trade

² Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Korrupsjon i offentlige anskaffelser, [anskaffelser.no](https://www.anskaffelser.no)

³ Økokrims trusselvurdering 2022, publisert 2. mai 2022

⁴ Prop. 68 S (2025–2026), Forsvarsløftet – Økte rammer og prioriteringer i Langtidsplanen for forsvarssektoren

Samlet innebærer dette at svært store økonomiske midler skal forvaltes og kanaliseres gjennom anskaffelser av varer og tjenester, ofte under betydelig tidspress og i et internasjonalt marked.

OECD peker på at offentlige anskaffelser generelt er et område med høy risiko for korrupsjon, særlig der store kontrakter inngås og komplekse leverandørkjeder inngår.⁵

Økokrims risikovurdering

Økokrim vurderer at flere forhold enkeltvis og samlet bidrar til å øke korrupsjonsrisikoen i forsvarssektoren i den nåværende situasjonen.

Store økonomiske verdier og tidspress

Forsvarsrelaterte anskaffelser innebærer ofte kontrakter av betydelig økonomisk omfang. Samtidig stiller den sikkerhetspolitiske situasjonen krav til rask oppbygging av forsvarsevne. Når store anskaffelser gjennomføres under tidspress, kan etablerte kontrollmekanismer bli utfordret.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) peker på at forhold som tidspress, mang-

lende konkurranse og avvik fra ordinære anskaffelsesprosesser øker risikoen for korrupsjon i offentlige anskaffelser.⁶

Erfaringer fra krisesituasjoner, sist under Covid-19-pandemien, viser at hasteanskaffelser kan innebære redusert konkurranse og svakere kontroll, noe som kan øke risikoen for ineffektiv ressursbruk og misligheter.⁷

Internasjonale leverandørkjeder

Forsvarsanskaffelser involverer ofte internasjonale leverandører og komplekse leverandørkjeder, med flere ledd mellom produsent og sluttbruker.⁸

OECD har pekt på at bruk av mellommenn og komplekse kontraktsstrukturer kan øke risikoen for bestikkelser og redusere transparensen i anskaffelsesprosesser.⁹

Korrupsjonsrisiko i konfliktområder

Krig og kriser er internasjonalt anerkjent som kontekster med forhøyet korrupsjonsrisiko. Transparency International har i analyser av forsvarssektoren fremhevet at sektoren er særlig utsatt for risiko knyttet til styring, kontroll og anskaffelser.¹⁰

5 OECD (2014), *OECD Foreign Bribery Report: An Analysis of the Crime of Bribery of Foreign Public Officials*

6 Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Korrupsjon i offentlige anskaffelser, anskaffelser.no

7 OECD (2020), *Public Procurement and Infrastructure Governance: Initial Policy Responses to COVID-19*

8 NRK, *Orlogskaptein dømt for grov korrupsjon i Nigeriabåtsaken*, publisert 16. mai 2017

9 OECD (2014), *OECD Foreign Bribery Report: An Analysis of the Crime of Bribery of Foreign Public Officials*

10 Transparency International Defence & Security, Government Defence Integrity Index

Internasjonale målinger viser samtidig at Ukraina historisk har hatt utfordringer knyttet til korrupsjon, selv om det er gjennomført betydelige reformer de senere årene.¹¹

Begrenset leverandørmarked og tette relasjoner

Forsvarssektoren i Norge er relativt liten, og leverandørmarkedet kan være begrenset. Dette kan innebære tette relasjoner mellom offentlige aktører og leverandører. Ofte vil offentlig ansatte i forsvarssektoren ha relasjoner til ansatte i leverandørindustrien gjennom fagnettverk og tidligere ansettelsesforhold. Offentlig ansatte kan også potensielt ha økonomiske forbindelser til selskaper i leverandørindustrien, eller til personer i leverandørindustrien på en måte som utfordrer habilitet.

Hemmelighold og begrenset transparens

Forsvarssektoren er i større grad enn andre sektorer preget av behov for hemmelighold av hensyn til nasjonal sikkerhet. Dette kan begrense innsyn i anskaffelsesprosesser, kontrakter og leveranser. Internasjonale analyser peker på at redusert transparens og bruk av unntak fra ordinære anskaffelsesprosedyrer kan øke risikoen for korrupsjon, blant annet fordi etterprøvbarehet og ekstern kontroll blir mer krevende. Selv om hemmelighold i mange tilfeller er nødvendig, innebærer det samtidig et behov for særskilt oppmerksomhet på interne kontrollmekanismer og styring.¹²

Sikkerhetsmessige implikasjoner av korrupsjon

Korrupsjon i forsvarsrelaterte anskaffelser kan

også ha sikkerhetsmessige implikasjoner utover de økonomiske konsekvensene. I sektorer som forsvar og sikkerhet, hvor anskaffelser ofte omfatter kritiske systemer og infrastruktur, kan svakheter i kontroll og styring skape sårbarheter knyttet til tilgang til informasjon, leverandørkjeder og beslutningsprosesser.

Dette understreker behovet for robuste kontrollmekanismer, særlig i situasjoner hvor anskaffelser skjer under tidspress og med internasjonale leverandører.

Kompleksitet i anskaffelser

Forsvarsanskaffelser omfatter ofte avansert teknologi og komplekse systemer. Slike anskaffelser kan være krevende å etterprøve når det gjelder pris, kvalitet og operativ effekt. Transparency International peker på at svakheter i kontroll og transparens i forsvarsanskaffelser kan skape sårbarheter i styring og ressursbruk.¹³

Relevans for rapporteringspliktige

Økokrim vurderer at de beskrevne risikoforholdene også har direkte relevans for rapporteringspliktiges arbeid etter hvitvaskingsloven.

Rapporteringspliktige bør være særlig oppmerksomme på:

- Kundeforhold og transaksjoner knyttet til leveranser til forsvarssektoren
- Selskaper som på kort tid får betydelig økning i omsetning knyttet til slike leveranser

Økokrim vurderer at flere forhold enkeltvis og samlet bidrar til å øke korrupsjonsrisikoen i forsvarssektoren i den nåværende situasjonen

Foto: Pixabay

¹¹ Transparency International, Corruption Perceptions Index

¹² OECD (2014), *OECD Foreign Bribery Report: An Analysis of the Crime of Bribery of Foreign Public Officials*

¹³ Transparency International Defence & Security, Government Defence Integrity Index

- Bruk av mellommenn, agenter eller komplekse selskapsstrukturer
- Uvanlige betalingsstrukturer
- Indikasjoner på interessekonflikter eller rolleblanding

Rapporteringspliktige spiller en sentral rolle i å avdekke og rapportere mistenkelige forhold.

Forventninger til oppfølging

Økokrim oppfordrer rapporteringspliktige til å:

- Inkludere forsvarsrelaterte anskaffelser i sine risikovurderinger
- Ha særlig oppmerksomhet på kunder og transaksjoner knyttet til sektoren
- Gjennomføre forsterkede kundetiltak der risikoen tilsier det
- Rapportere mistenkelige forhold til Økokrim i tråd med gjeldende regelverk

Mulige konsekvenser av korrupsjon i forsvarsrelaterte anskaffelser

Korrupsjon eller andre økonomiske misligheter i forsvarsrelaterte anskaffelser kan få alvorlige konsekvenser. For det første kan midler gå tapt gjennom overprising, urettmessige betalinger eller ineffektive kontraktsforhold. For det andre kan anskaffelser påvirkes av andre hensyn enn reelle operative behov. Dette kan føre til at ressurser brukes på løsninger som ikke gir ønsket effekt. For det tredje kan korrupsjon bidra til leveranser av materiell med lavere kvalitet enn forutsatt.

Samlet kan slike forhold bidra til å svekke norsk og alliertes forsvarsevne, og også redusere effekten av støtten til Ukraina.

Avslutning

Økokrim ønsker å understreke at dette notatet er et forebyggende tiltak. Formålet er å bidra til økt bevissthet om korrupsjonsrisiko i en situasjon hvor store midler forvaltes under tidspress og i komplekse markeder.

Rapporteringspliktiges oppmerksomhet og rapportering er et viktig bidrag til å sikre at midlene brukes etter hensikten, og at de faktisk bidrar til å styrke forsvarsevnen.

Korrupsjon eller andre økonomiske misligheter i forsvarsrelaterte anskaffelser kan få alvorlige konsekvenser